

# **МІЖНАРОДНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ФОРУМ**

## **«ДОВКІЛЛЯ 2010»**

**26–28 жовтня 2010 р.**

Кризовий стан навколишнього середовища та пов'язаного з цим чинником здоров'я населення становить загрозу для національної безпеки України.

На початку 21 століття Україна все ще посідає одне з перших місць у світі за рівнем споживання енергії, води та інших ресурсів на одиницю ВВП, обсяги промислових відходів на душу населення перевищують аналогічні показники багатьох країн. Водночас, наш природно-ресурсний потенціал оцінюють як один з найбільших на планеті. Розумно скористатися ним в інтересах добробуту українських громадян – одне з найголовніших завдань.

Нестримна гонитва за економічним зростанням обертається знищенням людського і природного потенціалу. Україна потребує збалансованого розвитку, при якому виробництво і споживання дають можливість природним екосистемам відновлюватися і підтримувати життєдіяльність теперішнього і майбутніх поколінь.

26–28 жовтня 2010 р. у Києві відбувся Міжнародний екологічний форум «ДОВКІЛЛЯ 2010», мета якого – зміцнити партнерство органів державної влади та місцевого самоврядування, науки, освіти, бізнесу, громадських організацій для поліпшення стану навколишнього середовища; створити еколого-економічні умови для збалансованого (сталого) розвитку держави; гарантувати екологічну безпеку, збереження біорізноманіття; узагальнити досвід міжрегіонального й міжнародного співробітництва та розробити рекомендації щодо комплексного розв'язання екологічних проблем.

Учасники Форуму висловлюють занепокоєння тим, що погіршення стану довкілля й незбалансоване використання природних ресурсів можуть спричинити серйозні соціальні та екологічні наслідки.

Спостерігається значне зростання антропогенного навантаження на природні екосистеми, що призводить до їх деградації, руйнування природних ландшафтів та створює загрози біорізноманіттю.

Крім того, внаслідок господарської діяльності погіршується якість води та водних ресурсів у багатьох регіонах України.

На перший план виходить проблема забруднення атмосферного повітря у зв'язку зі збільшенням викидів парникових газів, які шкідливо впливають на довкілля та здоров'я населення.

У національних та регіональних планах розвитку не вдається інтегрувати екологічну складову в секторальні політики, внаслідок чого спостерігається істотна залежність між економічним зростанням та пов'язаним з ним тиском на довкілля.

Ми, учасники Міжнародного екологічного форуму «ДОВКІЛЛЯ 2010», наголошуємо на необхідності започаткувати національний процес «Довкілля для України» для того, щоб об'єднати зусилля і залучити до співпраці всі заінтересовані сторони на національному рівні для реформування екологічної політики України у напрямі екологізації політик, програм і планів національного, галузевого, регіонального та місцевого розвитку.

**Ухвала конференцій, тематичних секцій та круглих столів  
МІЖНАРОДНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ФОРУМУ  
«ДОВКІЛЛЯ 2010»**

**26 жовтня 2010 р.**

**Всеукраїнська наукова екологічна конференція «Збалансований (сталий) розвиток  
України – пріоритет національної політики»**

**Секція 1 «Структурна перебудова та екологізація економіки – пріоритет переходу  
України до збалансованого (сталого) розвитку»**

Протягом майже двох десятиліть державності Україна ще не сформувала послідовну стратегію збалансованого розвитку країни, яка б визначила його принципи, напрями й цілі, хоч перші кроки до офіційного визнання всесвітньої стратегії збалансованого розвитку вже зроблено. Враховуючи сучасні глобальні процеси, одним з пріоритетних завдань на шляху до збалансованого розвитку України є запровадження нових принципів та ефективних заходів, спрямованих на інтеграцію екологічної складової в усі галузі економіки.

З огляду на це, учасники Секції 1 пропонують:

- 1) Розробити і впровадити «Програму структурної перебудови економіки України до 2030 року», яка передбачатиме скорочення в економіці України частки сировинно- та енергоємних галузей промисловості і водночас таких, що найбільше забруднюють довкілля (гірничо-металургійної, паливно-енергетичної, хімічної і нафтохімічної); скоротити частку військово-промислового комплексу; поетапно зменшити експорт продукції добувних та інших ресурсо- й енергоємних галузей; ліквідувати субсидії у ресурсодобувні галузі; впроваджувати ресурсозберігаючі та безвідходні технології у промисловості, транспорті, побуті тощо;
- 2) розробити, ухвалити і впровадити Національну стратегію збалансованого розвитку та Національний план дій;
- 3) законодавчо забезпечити до 2015 року перехід від соціально-економічного планування до еколого-соціально-економічного планування розвитку країни, регіонів і міст (до планування збалансованого розвитку) з обов'язковим урахуванням стану демографічної ємності території;
- 4) провести експертизу чинного законодавства щодо його відповідності принципам збалансованого розвитку з метою створення адекватного правового поля і стимулюючих фінансово-економічних механізмів;
- 5) удосконалити систему інтегрованого екологічного управління шляхом урахування екологічної складової в політиці, програмах та стратегіях різних галузей економіки (промисловість, сільське господарство, енергетика, транспорт, лісове і водне господарство, торгівля, рибальство тощо);
- 6) реалізувати інноваційну еколого-економічну політику, зокрема через зменшення потреб в імпорті енергоносіїв за рахунок зниження енергоємності виробництва і енергозбереження, орієнтацію на експорт кінцевої продукції, переробку вторинної сировини, технологічне переоснащення гірничодобувної та переробної галузей;
- 7) реформувати економічну систему природокористування і природовідтворення через збалансоване поєднання примусово-обмежувальних та стимулюючо-компенсаційних еколого-економічних механізмів;
- 8) створити до 2015 року екологічно та економічно обґрунтовану систему платежів за спеціальне використання природних ресурсів та збір за забруднення навколишнього природного середовища з урахуванням механізму стимулювання суб'єктів господарювання до раціонального природокористування;
- 9) реформувати ліцензійно-дозвільну та податкову системи, зокрема через створення гнучкої та пропорційної обсягам викидів забруднювачів шкали податкових ставок,

- запровадження різних видів податкових пільг, спрямованих на стимулювання екологічно дружньої інноваційної та інвестиційної активності товаровиробників, урахування у новому Податковому кодексі системи екологічних податків, перенесення бази оподаткування з праці на споживання природних ресурсів і шкідливі викиди та відходи;
- 10) створити національну інфраструктуру екологічних аудиту і сертифікації чистого виробництва;
  - 11) забезпечити державну підтримку тих підприємств, які здійснюють екологічну реструктуризацію;
  - 12) налагодити постійний моніторинг за доходною та витратною частинами Держбюджету та бюджетів всіх рівнів стосовно ресурсних та екологічних надходжень для нівелювання наявного дисбалансу;
  - 13) розвивати екологічне підприємництво та органічне виробництво.

## **Секція 2 «Збереження біотичного і ландшафтного різноманіття»**

Збереження біорізноманіття – актуальне завдання сучасності, не просто новий напрям охорони природи, а невід’ємна складова концепції переходу людства на принципи збалансованого розвитку. Для збереження життя на планеті необхідно не лише здійснювати традиційну природоохоронну роботу, а й відповідним чином перебудовувати економіку і соціальну систему, щоб гармонізувати взаємини трьох основних блоків планети – природи, соціуму та економіки.

Учасники Секції 2 пропонують:

- 1) Забезпечити фінансування і виконання програм збереження біо- та ландшафтного різноманіття, зокрема «Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки»;
- 2) довести до 2015 року площі національної екомережі до рівня, необхідного для забезпечення екологічної безпеки країни, ввести в дію системи природоохоронних заходів збереження біо- та ландшафтного різноманіття і розширити площі природно-заповідного фонду до 10 % у 2015 році та 15 % загальної території країни у 2020 році;
- 3) завершити створення земельних проектів для об’єктів природно-заповідного фонду;
- 4) створити до 2020 року систему економічних та адміністративних важелів сприяння збереженню біо- та ландшафтного різноманіття, а також формуванню екомережі на землях усіх форм власності;
- 5) удосконалити до 2015 року нормативно-правову базу щодо системи здійснення контролю за торгівлею видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення, та створити до 2020 року мережу центрів їх штучного розведення та реакліматизації;
- 6) вжити до 2015 року дієвих адміністративних заходів щодо припинення катастрофічного зменшення запасів водних живих ресурсів внаслідок надмірної їх експлуатації та погіршення стану навколишнього природного середовища;
- 7) удосконалити систему моніторингу біо- та ландшафтного різноманіття;
- 8) впровадити ГІС-технології для створення кадастрів природних ресурсів та в цілому природного капіталу;
- 9) створити Національний ландшафтний комітет для розроблення методичних вказівок з оцінки ландшафтного різноманіття, координації ландшафтних досліджень, запровадження «Переліку ландшафтів національного значення» тощо;
- 10) створити Національний комітет з водно-болотних угідь для координації дій щодо збереження, збалансованого використання та відновлення водно-болотних угідь;
- 11) підтримувати розвиток екологічного туризму як можливості зберегти й поліпшити біо- та ландшафтне різноманіття одночасно із забезпеченням можливостей розвитку місцевої економіки;

12) підвищити рівень обізнаності населення з питань збереження біорізноманіття та формування екомережі; залучити широкі кола громадськості до реалізації заходів і проектів зі збереження біо- та ландшафтного різноманіття.

### **Секція 3 «Шляхи переходу до збалансованого природокористування та пририродовідтворення»**

Соціально-економічний і науково-технічний прогрес можливі лише за умови екологічного прогресу. Це означає, що необхідно шукати нові системи господарювання і управління, які б враховували екологічний вплив науково-технічних і технологічних інновацій на навколишнє середовище. Адже збалансоване природокористування передбачає не лише раціональне використання природних ресурсів, а й їхню охорону та відтворення, а також збереження якісного життєвого природного середовища для нинішнього і майбутніх поколінь.

З огляду на це, учасники Секції 3 пропонують:

- 1) Розробити «Наукові засади встановлення і підтримання екологічно допустимого співвідношення між урбанізованими територіями, ріллею, природними кормовими угіддями, багаторічними насадженнями, лісами, незайманими заплавами, природними луками, водно-болотними угіддями»;
- 2) здійснити переоцінку мінерально-сировинної бази за ринково-економічними та екологічними критеріями з виключенням родовищ, розробка яких є нерентабельною або може спричинити незворотні негативні зміни стану довкілля;
- 3) провести екологічну реабілітацію територій гірничодобувних регіонів на базі здійснення процедур екологічного аудиту;
- 4) розробити і впровадити «Національну програму екологізації сільського господарства», в тому числі розвиток органічного виробництва; розробити Генеральну схему протиерозійних заходів на території України;
- 5) удосконалити і структурно перебудувати матеріально-технічну базу агропромислового комплексу з урахуванням екологічних чинників, вимог і стандартів; створити державний фонд підтримки екологічно орієнтованого сільського господарства;
- 6) розширити мережу господарств, що спеціалізуються на екологічно орієнтованому землеробстві й тваринництві;
- 7) здійснити заходи щодо підвищення родючості ґрунтів, які включають:
  - раціональне розміщення посівів сільськогосподарських культур у межах кожного господарства;
  - ефективне використання наявних ресурсів органічних добрив;
  - використання місцевих сировинних ресурсів для підвищення родючості ґрунтів;
  - припинення необґрунтованого розширення площ соняшнику за рахунок впровадження альтернативних олійних культур (сої, ріпаку, гірчиці, олійного льону) та законодавча відповідальність;
  - всебічне запровадження режимів мінімізації обробітку ґрунту;
  - доведення водоохоронної та полезахисної лісистості до оптимальної;
  - всебічна реставрація та підтримка єдиної системи полезахисних лісосмуг;
- 8) запровадити інтегровані системи захисту рослин (включаючи застосування мікробіологічних засобів захисту рослин), процедури обов'язкового екологічного аудиту земель;
- 9) розробити Концепцію агролісомеліорації на території України;
- 10) запровадити жорсткий державний контроль за використанням генетично модифікованих організмів, рослин;
- 11) відмовитися від будівництва гігантських енергогенеруючих агрегатів, зокрема від пріоритетного розвитку атомної енергетики; постійно збільшувати обсяги використання відновлюваних джерел енергії – сонячної, вітрової, гідроенергії, а також використання біогазогенераторів;

- 12) сприяти децентралізації енерговиробництва і енергопостачання та розвитку малої енергетики (когенерація тепла та електроенергії, мала гідроенергетика тощо);
- 13) спрямувати фінансові ресурси на розроблення і впровадження програм енергозбереження і використання альтернативних джерел енергії; розробити механізм заохочення підприємств і господарств до використання енергозберігаючих технологій (податкові пільги, пільгові кредити, субсидії тощо);
- 14) запровадити енергозберігаючі технології в усіх галузях економіки та побуті;
- 15) використовувати матеріали космічного зондування для характеристики агроландшафтів;
- 16) розробити та запровадити «Методичні вказівки для оцінки соціо-економіко-екологічного стану населених пунктів».

### **Круглий стіл «Освіта для збалансованого (сталого) розвитку»**

Освіта для збалансованого розвитку (ОЗР) націлена на набуття знань і навичок, що сприяють формуванню екологічно свідомого суспільства, нових позицій, світогляду, цінностей, а також розвитку, який є соціально бажаним, економічно життєздатним і екологічно збалансованим. Концепція збалансованого розвитку передбачає переорієнтацію освіти в напрямі дбайливого ставлення до довкілля, відмови від застарілих моделей виробництва і споживання, гармонізації розвитку соціальних, економічних і екологічних процесів.

Учасники круглого столу пропонують:

- 1) Підготувати пропозиції до чинного законодавства, які б дали можливість інтегрувати освіту для збалансованого розвитку в систему формальної та неформальної освіти України відповідно до Стратегії ЄЕК ООН у сфері освіти для збалансованого розвитку;
- 2) звернутися до відповідних комітетів Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Національної академії наук України, Спілки промисловців і підприємців та інших структур з пропозицією провести Парламентські слухання з проблем реалізації Стратегії ЄЕК ООН у сфері освіти для збалансованого розвитку на національному рівні;
- 3) розробити та затвердити на рівні Кабінету Міністрів України Концепцію національної системи освіти для збалансованого розвитку, щоб створити національний механізм реалізації Стратегії ЄЕК ООН у сфері освіти для збалансованого розвитку;
- 4) розробити програму співпраці Міністерства освіти і науки України і Міністерства охорони навколишнього природного середовища України щодо реалізації Стратегії ЄЕК ООН на національному рівні;
- 5) створити та впровадити систему обов'язкової підготовки і перепідготовки, атестації державних службовців з питань охорони довкілля та збалансованого розвитку;
- 6) розпочати створення національної інституційної інфраструктури ОЗР у межах чинних повноважень Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони навколишнього природного середовища України на базі провідних вищих навчальних закладів, громадських об'єднань, Організацій інформаційно-просвітніх центрів тощо;
- 7) розробити та затвердити національний і регіональні плани спільних дій щодо реалізації Стратегії ЄЕК ООН на національному рівні;
- 8) розпочати процес інвентаризації освітніх стандартів і кваліфікаційних вимог з метою встановлення їх відповідності принципам освіти для збалансованого розвитку;
- 9) провести дослідження взаємозв'язків і співвідношень екологічної освіти та освіти для збалансованого розвитку з урахуванням структури національної системи формальної і неформальної освіти та регіонально-територіальних особливостей;
- 10) забезпечити введення освіти для збалансованого розвитку та екологічної освіти в освітні програми як базового компонента;
- 11) розробити та впроваджувати освітні програми зі збалансованого розвитку;

- 12) започаткувати загальнодержавну програму «Освіта для збалансованого розвитку» з метою видання підручників і посібників зі збалансованого розвитку;
- 13) запровадити на національних каналах радіо і телебачення регулярні програми зі збалансованого розвитку;
- 14) започаткувати видавничу програму «Бібліотека екологічної думки» для перекладу і видання найкращих праць вітчизняних і зарубіжних вчених, державних і громадських діячів з питань екополітики і збалансованого розвитку.

### **Круглий стіл «Екологічна безпека як визначальна умова переходу до збалансованого розвитку»**

Нинішнє століття характеризується інтенсивним зростанням чисельності населення, розвитком промисловості, транспорту, енергетики, індустріалізації сільського господарства. Це призвело до того, що антропогенний вплив на навколишнє середовище набув глобального характеру. З огляду на сучасний стан довкілля в Україні, потрібно знайти шляхи екобезпечного розвитку нашої країни.

Учасники круглого столу пропонують:

- 1) Підвищити рівень екологічної безпеки шляхом запровадження до 2015 року комплексного підходу до проведення оцінки ризиків та мінімізації наслідків стихійного лиха шляхом запобігання їм, пом'якшення, а також вжиття заходів щодо реагування і відновлення відповідно до Йоганнесбурзького плану дій;
- 2) підвищити до 2020 року ефективність функціонування державної системи координації діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування із запобігання виникненню надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та збільшення оперативності реагування на них у разі їх виникнення шляхом модернізації до 2020 року національної системи інформування населення;
- 3) розробити до 2015 року план заходів щодо обмеження поширення радіонуклідів із зони відчуження Чорнобильської АЕС;
- 4) налагодити ефективний екологічний контроль з метою управління техногенним навантаженням та раціональним використанням природних ресурсів, законодавчо забезпечити до 2015 року перехід до інтегрованих дозволів відповідно до Директиви ЄС про відвернення та контроль забруднення;
- 5) розробити до 2015 року економічні та адміністративні стимули із заохочення впровадження систем екологічного управління на об'єктах військової діяльності, гарантувати до 2020 року екологічно безпечне природокористування під час проведення навчань на військових полігонах;
- 6) здійснювати контроль за ввезенням на територію України генетично модифікованих організмів (ГМО) і запобігати їх неконтрольованому поширенню та підготувати до 2015 р. законодавчу, нормативну бази щодо повної заборони використання ГМО в Україні;
- 7) розробити проект Закону України «Про екологічну сертифікацію» як інструмент гарантування екологічної безпеки у сфері природокористування;
- 8) створити та удосконалити структуру екологічних органів у Збройних Силах України, яка б забезпечувала оперативний контроль екологічного стану всіх районів дислокації військових об'єктів, впровадження вимог законодавчих нормативно-правових актів України у галузі охорони навколишнього природного середовища на об'єктах військової діяльності та забезпечення їх виконання.

**27 жовтня 2010 р.**

**Міжнародна науково-практична конференція «Національна екологічна політика в контексті європейської інтеграції України»**

**Секція 1 «Транскордонне співробітництво у розв'язанні екологічних проблем»**

У ході реалізації стратегічних планів входження України до Європейського Союзу висуваються відповідні вимоги, зокрема, забезпечення переходу до збалансованого (сталого) розвитку. Одним з ключових аспектів такого переходу є збереження довкілля, біотичного та ландшафтного різноманіття, що потребує розроблення нових підходів і форм організації охорони природи не лише в окремих країнах, але й на міжнародному рівні.

З огляду на це, учасники Секції 1 пропонують:

- 1) Забезпечити моніторинг та аналіз ефективності виконання міжнародних екологічних програм допомоги;
- 2) домогтися безумовного виконання міжнародних зобов'язань відповідно до багатосторонніх та двосторонніх міжнародних договорів і здійснення систематичного аналізу ефективності виконання Україною зобов'язань щодо міжнародних природоохоронних конвенцій;
- 3) розширити співробітництво з прикордонними країнами у сфері охорони природи та запобігання транскордонному забрудненню навколишнього природного середовища;
- 4) встановити відповідальність суб'єктів господарської діяльності за збитки, завдані довкіллю;
- 5) забезпечити гармонізацію українського екологічного законодавства із законодавством ЄС, фінансувати розроблення вітчизняних стандартів;
- 6) встановити сувору заборону на фінансування будь-якими міжнародними фінансовими структурами нових проектів з видобування корисних копалин у тих районах, де місцеве населення виступає проти таких проектів;
- 7) впровадити механізм списання державних боргів в обмін на діяльність, спрямовану на поліпшення стану довкілля («борги за природу»);
- 8) забезпечити активну участь українських представників у роботі міжнародних організацій, діяльність яких пов'язана з контролем за антропогенним навантаженням на довкілля, розробленням міжнародних угод, гармонізацією нормативних документів.

**Секція 2 «Інтегроване управління водними ресурсами в контексті Водної Рамкової директиви ЄС»**

Основні принципи управління водними ресурсами, що були сформовані на Конференціях ООН та Всесвітніх водних форумах, полягають у комплексному підході до управління річковими басейнами. Світове співтовариство дійшло висновку, що адміністративно-територіальний принцип управління водними ресурсами не відповідає сучасним вимогам до завдань поліпшення якості води та безпечного і повноцінного водокористування.

Учасники Секції 2 пропонують:

- 1) Реформувати до 2020 року систему державного управління в галузі охорони та раціонального використання вод шляхом впровадження засад інтегрованого управління водними ресурсами за басейновим принципом;
- 2) здійснити реконструкцію діючих і будівництво нових міських очисних споруд для зниження до 2015 року на 15 % рівня забруднення вод насамперед органічними речовинами, сполуками азоту і фосфору, а також зменшення на 20 % (до базового) скиду недостатньо очищених стічних вод до 2020 року;
- 3) знизити рівень водоспоживання у промисловому, сільськогосподарському і побутовому секторах за рахунок удосконалення економічних механізмів водокористування, акумулювання плати за використання водних ресурсів за басейновим принципом;

- 4) зменшити рівень зарегульованості поверхневого стоку переважно в басейнах середніх і малих річок;
- 5) переглянути діючі науково-технічні засоби та нормативи будівництва гідромеліоративних і водогосподарських об'єктів з урахуванням екологічних чинників;
- 6) розширити водозахисні лісонасадження;
- 7) запровадити екологічну сертифікацію та аудит водогосподарських басейнів і систем;
- 8) прийняти на державному рівні постанову про порядок утворення та діяльність Басейнових рад та інспекцій (визначити їх повноваження та легітимність); розробити на державному рівні План управління річковими басейнами України, розробити та затвердити відповідне методичне забезпечення; розробити та затвердити постанову про райони річкових басейнів, що визначить кількість річкових басейнів як об'єктів управління;
- 9) розробити та запровадити економічні механізми реалізації інтегрованого управління водними ресурсами Басейновими радами (створити певні басейнові фонди та механізм їх наповнення, розподілом коштів яких будуть відати саме Басейнові ради, що забезпечить дієвіший механізм впровадження рішень цих рад, ніж той, що є зараз, – на рівні рекомендацій загальнодержавним та обласним органам влади щодо тих чи інших заходів та їх пріоритетів);
- 10) включити представників громадськості до басейнових рад у рівному співвідношенні з участю представників органів місцевого самоврядування, фахівців водного господарства;
- 11) розробити Правила експлуатації водосховищ у річкових басейнах;
- 12) збільшити проточність р. Росі шляхом регулювання роботи водоскидних споруд на Стеблівській ГЕС;
- 13) розробити правила створення захисних смуг на берегах річок; сприяти посиленню моніторингу стану територій водних басейнів та річкових вод;
- 14) переглянути цілі Стратегії екологічної політики України та встановити їх у вигляді «бажаного стану води» та індикаторів, що вимірюють концентрації забруднення та (або) рівень перевищення ГДК, а не тільки частоту перевищення;
- 15) розробити Інтернет-ГІС для інформаційної підтримки прийняття рішень з охорони довкілля та інтегрованого управління водними ресурсами.

### **Секція 3 «Досвід впровадження та перспективи Кіотського протоколу: політика й заходи, спрямовані на зменшення викидів парникових газів»**

Збільшення темпів економічного зростання, будівництво нових потужних промислових підприємств та надмірне споживання природних ресурсів вкрай негативно впливають на стан клімату нашої планети через зростаючу концентрацію в атмосфері парникових газів. Саме тому багато держав світу прагнуть стабілізувати клімат та пом'якшити вплив кліматичних змін на здоров'я людини.

Учасники Секції 3 пропонують:

- 1) Оптимізувати структури енергетичного сектора національної економіки внаслідок збільшення обсягу використання енергетичних джерел з низьким рівнем викидів двоокису вуглецю до 2015 року на 10 % і до 2020 року на 20 %, а також забезпечити зменшення обсягу викидів парникових газів в Україні на 20 % до 2020 року порівняно з рівнем викидів 1990 року;
- 2) визначити до 2015 року основні засади державної політики щодо адаптації до зміни клімату, розробити та поетапно виконати національний план заходів, спрямованих на пом'якшення наслідків зміни клімату та запобігання антропогенному впливу на зміну клімату на період до 2030 року, в тому числі в рамках реалізації механізму Кіотського протоколу до Рамкової конвенції ООН «Про зміну клімату», проектів спільного впровадження та проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій;
- 3) підвищити рівень лісистості України та створити умови для зниження рівня концентрації парникових газів у атмосфері (шляхом забезпечення реалізації та

продовження дії до 2020 та на подальші роки Державної цільової програми «Ліси України» на 2010–2015 роки);

4) створити національну систему оцінки антропогенних викидів та абсорбції парникових газів землями сільськогосподарського призначення;

5) використати екологічну сертифікацію земель для вирощування кіотських та (або) енергетичних лісів.

#### **Секція 4 «Сертифікація лісів: європейський та національний досвід»**

Сертифікація ведення лісового господарства є відносно новим процесом, який швидко розвивається і змінює звичний вигляд світової торгівлі лісоматеріалами. Лісова сертифікація сприяє поліпшенню практики ведення лісового господарства та лісозаготівель, формує привабливий для споживача імідж підприємства, наближує рівень економічних, екологічних та соціальних стандартів лісового господарства до європейського рівня, надає таку конкурентну перевагу, як довготермінове партнерство з покупцями сертифікованої лісопродукції за кордоном, а також надає доступ до нових ринків збуту, зокрема тих, що висувають високі екологічні вимоги до лісопродукції.

Учасники Секції 4 пропонують:

1) Розробити та реалізувати єдину систему екологічної сертифікації у сфері природокористування;

2) розробити та реалізувати національну схему лісової сертифікації з подальшою її інтеграцією в міжнародні системи лісової сертифікації або шляхом прямого приєднання до них на основі положень системи екологічної сертифікації у сфері природокористування;

3) реалізувати принципи «Міністерського процесу щодо збереження лісів Європи», що задекларовані в документах зустрічей міністрів лісового господарства країн Європи в Страсбурзі, Гельсінкі та Лісабоні;

4) розробити і впровадити заходи щодо розбудови державної системи обліку, звітності та екологічного моніторингу лісів, в тому числі шляхом:

- створення кадастру лісових ресурсів, визначення екологічно уразливих лісових екосистем;
- гармонізації порядку ведення державного обліку лісів і державного лісового кадастру з нормами і стандартами Європейського Союзу
- систематичного спостереження за лісами, що зазнали радіоактивного забруднення, визначення груп лісових ділянок підвищеного ризику;
- введення єдиної системи моніторингу біологічного різноманіття лісових ландшафтів;

5) нарощувати ресурсний та екологічний потенціал лісів, забезпечити ведення лісового господарства на засадах збалансованого (сталого) розвитку з урахуванням природних, економічних і лісорослинних умов, породного складу лісів та їх цільового призначення;

6) підвищити біологічну стійкість лісів шляхом відтворення корінних лісових екосистем, поліпшити якість лісів шляхом реконструкції малоцінних і низькоповнотних насаджень у лісах, створити лісові культури цінних порід та плантаційного типу зі скороченим оборотом рубки, реабілітації лісів, забруднених радіонуклідами;

7) внести зміни і доповнення до Лісового кодексу України стосовно законодавчого закріплення принципів збалансованого (сталого) розвитку лісового господарства, екосистемного підходу, невиснажливого та екологічного лісокористування й лісовідновлення;

8) розробити нормативно-правовий документ «Кодекс кращої лісогосподарської практики» (щодо природозберігаючих технологій та прийомів лісокористування, лісорозведення та лісовідновлення);

9) консолідувати зусилля Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державного комітету лісового господарства України, Державний комітет

України з питань технічного регулювання та споживчої політики з розвитку екологічної сертифікації.

### **Круглий стіл «Довкілля та здоров'я: оцінка екологічних ризиків»**

Сучасна парадигма гармонізації життєдіяльності суспільства ставить за мету підвищення якості життя і задоволення потреб як нинішнього, так і майбутніх поколінь. Умовою досягнення цього є створення кожною державою національної системи управління безпекою суспільного розвитку, складовою якої є система управління екологічною безпекою.

З огляду на це, учасники круглого столу пропонують:

- 1) Підготувати до 2015 року державну цільову програму проведення оцінки та відвернення ризиків здоров'ю населення України від чинників навколишнього середовища, що передбачає застосування методології оцінки ризику;
- 2) запровадити до 2020 року кероване управління екологічним ризиком (включаючи випадки надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру); створити до 2015 року інституційні засади для інформування населення щодо наявних та потенційно небезпечних екологічних ризиків;
- 3) виявлення зон екологічного ризику та підготовка державної цільової програми зниження техногенного тиску на здоров'я населення зон екологічного ризику на період до 2020 року;
- 4) посилити до 2015 року інспекційний екологічний контроль за дотриманням законодавства у процесі розміщення, будівництва, експлуатації нових і реконструкції діючих промислових підприємств та інших об'єктів на основі оцінок ризику для здоров'я населення;
- 5) розширити коло питань санітарно-епідеміологічного та природоохоронного характеру у програмі освіти управлінських кадрів до 2015 року та удосконалити до 2020 року системи безперервної фахової освіти для осіб, що працюють у сфері охорони навколишнього середовища;
- 6) підготувати та прийняти Закон України «Про екологічне страхування», що буде ґрунтуватись на визначенні питань заподіяння шкоди здоров'ю населення;
- 7) розробити Загальнодержавну Програму екологічної сертифікації та маркування, в тому числі щодо продуктів харчування; запровадити до 2015 року систему екологічного маркування товарів і продуктів харчування;
- 8) розробити законодавчу базу відповідальності бізнесу за виробництво продукції харчування та її якості;
- 9) рекомендувати Кабінету Міністрів України до впровадження в усіх регіонах України «Моделі керованої медичної допомоги населенню адміністративної території», яка 6-й рік працює в м. Вознесенську (Миколаївська обл.) і передбачає у своїй базі даних реєстр екологічних чинників впливу на здоров'я населення, постійний моніторинг цих чинників та врахування ризиків їх у лікувально-профілактичній роботі з мешканцями певного регіону.

### **Круглий стіл «Довкілля Чорного моря: у пошуках шляхів до збалансованого розвитку»**

З огляду на те, що природні ресурси морської екосистеми є основою розвитку прибережних регіонів і невід'ємною складовою національного розвитку, а збереження та невиснажливе використання їх є першочерговим завданням національної та регіональної екологічної політики,

З огляду на те, що стан довкілля Чорного та Азовського морів продовжує викликати глибоке занепокоєння громадськості,

Беручи до уваги те, що інтенсифікація економічної діяльності в регіоні породжує нові проблеми і виклики,

Усвідомлюючи те, що лише консолідація зусиль в секторальному, національному, регіональному та міжнародному контексті може привести до позитивних зрушень у галузі збереження та невиснажного використання ресурсів Чорного та Азовського морів, Стурбовані тенденціями послаблення уваги державних органів до проблеми екостану морської екосистеми та збалансованого розвитку Азово-Чорноморського регіону, учасники круглого столу вважають за необхідне:

- 1) Забезпечити внесення змін до Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського та Чорного морів і подальшу її реалізацію для зменшення рівня забруднення та запобігання зростанню антропогенного впливу на навколишнє природне середовище внутрішніх морських вод і територіального моря;
- 2) розробити і затвердити План впровадження системи інтегрованого управління природокористуванням у прибережній смузі Чорного та Азовського морів;
- 3) розробити і прийняти Закон України «Про прибережну смугу морів» та нормативно-правовий документ «Про впровадження плати за користування морськими акваторіями»;
- 4) здійснити в межах Азово-Чорноморського басейну екологічний аудит всіх значних екологічно небезпечних надводних і підводних об'єктів та екологічну паспортизацію цих об'єктів;
- 5) створити Міжнародний Чорноморський центр екологічного контролю діяльності гірничодобувних кампаній у регіоні, наділивши його правом надавати дозвільні ліцензії на підводне видобування корисних копалин лише після проходження міжнародного екологічного аудиту;
- 6) забезпечити збереження екосистем, біо- та екотопів, місць існування популяцій біологічних видів і ландшафтів Чорного та Азовського морів; відновлювати популяції дельфінів;
- 7) підтримувати діяльність у рамках Регіональної Рамсарської ініціативи BlackSeaWet, спрямованої на збереження, збалансоване використання та відновлення прибережних водно-болотних угідь Азово-Чорноморського регіону;
- 8) включити розв'язання екологічних проблем Азово-Чорноморського регіону та запобігання негативним тенденціям в морських екосистемах окремими положеннями стратегічних напрямів екологічної політики України та Національного плану дій, в тому числі розроблення та впровадження морської стратегії України, згармонізованої з європейською морською стратегією;
- 9) в умовах інтенсифікації газо- й нафтовидобутку та зростання антропогенного тиску від газо- й нафтовидобутку, морського транспорту і рибальства забезпечити випереджаючий розвиток морської природоохоронної мережі та створення Азово-Чорноморського екокоридору в повному обсязі;
- 10) забезпечити виконання програми збереження китоподібних Чорного та Азовського морів;
- 11) інтенсифікувати переговори та завершити підготовку нових міжнародних правових актів, необхідних для регулювання збалансованого використання морської екосистеми, зокрема, законодавчого акту про регулювання рибальства у Чорному морі;
- 12) посилити інституційні можливості Мінприроди для координування діяльності, спрямованої на поліпшення екологічного стану морської екосистеми та збалансований розвиток Азово-Чорноморського регіону;
- 13) посилити діяльність, спрямовану на інформування громадськості та освіти з питань збалансованого розвитку Азово-Чорноморського регіону, шляхом розроблення спільних програм між Міністерством охорони навколишнього природного середовища України та Міністерством освіти і науки України;
- 14) вжити всіх необхідних заходів для розширення та інтенсифікації міжнародної співпраці, спрямованої на збереження та збалансоване управління морською екосистемою, в тому числі розробити та ухвалити постанову КМУ про виконання Стратегічного плану дій для збереження та відновлення Чорного моря, ухваленого міністрами охорони довкілля причорноморських держав на Дипломатичній конференції Сторін Бухарестської конвенції 19 квітня 2009 р.

28 жовтня 2010 р.

**Бізнес-форум «Соціально-екологічна відповідальність бізнесу – необхідна передумова переходу України до збалансованого (сталого) розвитку»**

**Круглий стіл «Екологічно збалансовані технології»**

Останнім часом Україна переживає справжній «екологічний геноцид». Природні аномалії і техногенні катастрофи, забруднені річки, повітря і ґрунти – все це є реальними загрозами. Необхідно здійснити екологізацію економіки, що забезпечить становлення України як екологічно безпечної країни, а значить – інвестиційно привабливої. З огляду на це, учасники круглого столу пропонують:

- 1) Створити системи екологічного управління та підготувати державні цільові програми з екологізації ряду галузей національної економіки, що передбачають технічне переоснащення, впровадження енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій, маловідходних, безвідходних та екологічно безпечних технологічних процесів;
- 2) розробити та впровадити до 2015 року системи економічних і адміністративних стимулів для підприємств і суб'єктів господарювання, що впроваджують систему екологічного управління, принципи корпоративної соціальної відповідальності, застосовують екологічний аудит, сертифікацію виробництва продукції, її якості згідно з міжнародними природоохоронними стандартами;
- 3) впровадити до 2020 року екологічно безпечні технології проведення гірничих робіт, а також обов'язкову рекультивацию та екологічну реабілітацію територій, порушених внаслідок виробничої діяльності підприємств хімічної, гірничо-добувної, нафтопереробної промисловості, зокрема довести до 2020 року площі рекультивации земель до 4,3 тис. гектарів;
- 4) підтримати на державному рівні випробовування та впровадження розроблених вітчизняними вченими нових технологій локалізації розливів нафти на морі;
- 5) забезпечити до 2015 року остаточне знешкодження накопичених, непридатних до використання пестицидів шляхом впровадження екологічно безпечних технологій їх знешкодження та розробити і виконати до 2020 року план заходів щодо заміни особливо небезпечних хімічних речовин, які виробляють і використовують в основних секторах національної економіки, та створити умови для їх безпечного транспортування й зберігання;
- 6) розробити та реалізувати план заходів щодо переходу на сучасні природозберігаючі технології та практики ведення лісового господарства;
- 7) створити в Міністерство освіти і науки України структурні підрозділи для підготовки фахівців в інноваційних галузях з метою екологізації економіки.

**Круглий стіл «Бізнес і адаптація до змін клімату»**

Протягом останніх десятиліть у світі та в Україні відбуваються значні кліматичні зміни. Деякі регіони та сектори економіки України (водне, сільське та лісове господарство, енергетика) є вразливими щодо зміни клімату. Регіональні відмінності чутливості екологічних та економічних систем до зміни клімату є дуже істотними: наприклад, з потеплінням клімату первинна нетто-продуктивність у східних областях зростатиме, у західних – знижуватиметься. Так само істотно різним буде вплив зміни клімату на водний баланс регіонів.

Учасники круглого столу пропонують:

- 1) Почати цілеспрямовану роботу з розроблення та виконання програм адаптації до змін клімату. Основою такої роботи має бути системний науковий підхід і насамперед – підготовка прогнозу зміни клімату в національному масштабі та в розрізі регіонів. Ці прогнози слід надавати органам центральної та територіальної влади для розроблення адаптаційних планів на національному, обласних рівнях та у відповідних секторах економіки;

- 2) стратегії і плани адаптації повинні інтегрувати як територіальний (у водному секторі – басейновий), так і галузевий підходи. Стратегії і плани адаптації можна розробляти на основі найвірогідніших сценаріїв зміни клімату, з подальшим доопрацюванням у разі уточнення прогнозу;
- 3) на фінансування підготовки та виконання адаптаційних планів, у тому числі на проведення необхідних наукових досліджень, можуть бути використані як фонди з охорони навколишнього природного середовища (державний, регіональні, місцеві), так і кошти, одержані від участі України у програмах «зелених інвестицій»;
- 4) брати участь у підготовці проектних пропозицій для реалізації проектів спільного впровадження;
- 5) спрямувати податкове навантаження на ресурсні платежі, що стимулюватиме суб'єктів господарювання до зменшення ресурсоемності продукції та збільшення в дохідній частині бюджету частки природно-ресурсних платежів; ввести «зелені податки» (у першу чергу податки на викиди парникових газів);
- 6) впровадити системи екологічного управління та екологічної сертифікації, зокрема екологічного маркування за стандартом ISO 14024;
- 7) запровадити системи податкових та кредитних тощо пільг щодо впровадження ISO 14000 та проведення екологічного аудиту.